

VI Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy

Od 6 lat profilaktyka raka szyjki macicy jest jednym z głównych tematów medycznych w Polsce. I ciągle, mimo zaangażowania Ministerstwa Zdrowia, finansowania bezpłatnej cytologii przez NFZ oraz licznych akcji edukacyjnych wspieranych przez środowisko medyczne oraz znanych artystów – statystyki zachorowań i umieralności na tę chorobę w Polsce są zatrważające.

S tycznowy Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy był jednym z wydarzeń kampanii „Chronię życie przed rakiem szyjki macicy”, w którą zaangażowani są zarówno lekarze, jak i znane polskie aktorki. Akcję koordynuje Polskie Towarzystwo Profilaktyki Zakażeń HPV we współpracy z Polskim Komitetem Zwalczenia Raka, Polskim Towarzystwem Ginekologicznym, Polskim Towarzystwem Ginekologii Onkologicznej i Polskim Towarzystwem Wąskoznawstwa.

Rak szyjki macicy do lat 40. ub.w. był najczęstszym nowotworem u kobiet. Wprowadzenie skali Papanicolaou w badaniach cytologicznych przyczyniło się do obniżenia śmiertelności w regularnie badanych populacjach o 99%, czyniąc cytologię najbardziej efektywnym testem przesiewowym w kierunku choroby nowotworowej, jaki kiedykolwiek wprowadzono. To proste badanie jest skuteczne i działa w wielu europejskich krajach. Warunek jest jeden: kobiety muszą na badania cytologiczne się zgłaszać.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Krajowego Rejestru Nowotworów, w 2008 r. zmarło z powodu raka szyjki macicy 1745 Polek, a u 3270 zdiagnozowano chorobę. Najwięcej było pacjentek w 6. dekadzie życia, których dotyczyło 34% zachorowań (1119). Pod względem zachorowań we wszystkich grupach wiekowych dominowały województwa: mazowieckie (424 zachorowania), śląskie (361) i wielkopolskie (290). Pod względem liczby zgonów na 1. miejscu znajdowały się pacjentki w wieku 50–59 lat (525 z 1745).

Choć wczesne wykrycie nowotworu umożliwia całkowite wyleczenie, to problemem jest nadal zgłaszalność na badania cytologiczne. Zgodnie z raportem Centralnego

Debata podczas VI Tygodnia Walki z Rakiem Szyjki Macicy

Fot. Rafał Gryszkiewicz

Ośrodka Koordynującego Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy, w 2009 r. zaledwie 26,77% kobiet w wieku 25–59 lat, uprawnionych do bezpłatnego badania cytologicznego, skorzystało z możliwości jego wykonania, a w ciągu 10 pierwszych miesięcy 2010 r. odsetek ten wyniósł jedynie 17,41%. Tymczasem, podkreśla prof. Sławomir Majewski z Kliniki Dermatologii i Wenerologii WUM, kwestią kluczową jest regularność i powszechność badań: „Kwadrans, podczas którego pobrana zostanie cytologia, uratuje życie wielu tysiącom Polek”. Nieznane są szacunki odnośnie do badań wykonywanych w zakładach niepublicznych, natomiast nawet po konsultacji w prywatnym gabinecie pacjentki mają prawo skorzystać z badań refundowanych, o czym 19% z nich nie wie.

Powszechnie wiadomo natomiast o związku pomiędzy zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) a zachorowalnością na raka szyjki macicy. Szacuje się, że ponad połowa dorosłych miała w trakcie życia kontakt z wirusem, a dotyczy to także mężczyzn, mogących być nosicielami. U kobiet od chwili zakażenia do rozwoju raka inwazyjnego mija średnio 5–10 lat. To wystarczająco dużo czasu, by wykryć chorobę w testach przesiewowych i rozpocząć skuteczne leczenie.

Uczestnicy konferencji podkreślili, że zdecydowana większość pacjentek zwraca się do lekarza zbyt późno, przez co leczenie jest znacznie droższe i mniej skuteczne. Dla diagnozy C. 53 (rak szyjki macicy) wykonano w 2009 r. w Polsce 1334 zabiegów operacyjnych, 1276 razy zastosowano chemioterapię. Poprzez napromienianie (brachy- i teleterapia) leczono w 3015 przypadkach. Procedury terapeutyczne kosztowały NFZ w sumie ponad 42 mln zł.

Od momentu wprowadzenia szczepionki przeciwko HPV do obrotu, 27 państw zdecydowało o finansowaniu szczepień ze środków publicznych. W Polsce znajdują się one w ka-

lendarzu zalecanych. Na „własną rękę” profilaktykę w formie szczepienia stosują samorządy. Do 2010 r. program został zrealizowany w 150 z nich. Akcje profilaktyczne wspierają również fundacje, np. Fundacja dla Dzieci z Chorobami Nowotworowymi „Krwinka” w Łodzi czy Fundacja Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej w Jastrzębiu-Zdroju.

Prowadzona od 2006 r. kampania „Chronię życie przed rakiem szyjki macicy” ma na celu uświadomienie Polkom realności zagrożenia i możliwości jego wyeliminowania przez skuteczną profilaktykę. Polskie Towarzystwo Profilaktyki Zakażeń HPV stara się również docierać do środowiska medycznego, gdyż w wielu przypadkach to lekarz pierwszego kontaktu jest w stanie przekonać pacjentki do badań i zachęcić do profilaktyki. Równolegle są prowadzone programy edukacyjne w szkołach ponadgimnazjalnych. Akcją w województwie mazowieckim „Wybierz życie – pierwszy krok” aż 90% uczniów uznało za potrzebną, a w okresie jej realizacji zgłaszalność na badania cytologiczne wzrosła w regionie o 77%.

Jest zaś o co walczyć – wg danych z 2009 r. 42% Polek z miejscowości poniżej 100 tys. mieszkańców nie słyszało nigdy o raku szyjki macicy, a 38% ankietowanych nie wiedziało, do czego służy badanie cytologiczne. Wśród kobiet, które w ciągu ostatniego roku wykonały cytologię, dominują pacjentki młode, z wyższym wykształceniem, stąd konieczność dotarcia do pozostałej części populacji.

Zdecydowanie korzystną rolę w upowszechnianiu wiedzy o chorobie odgrywają media. Ambasadorkami Kampanii są m. in. Grażyna Wolszczak, Halina Młynkova, Katarzyna Herman, Maja Ostaszewska, Danuta Stenka. Założenia są proste: im więcej rozgłosu, tym więcej Polek zainteresuje się problemem HPV i raka szyjki macicy, a to bezpośrednio przełoży się na zwiększenie przeżywalności i skuteczności leczenia, zmniejszając jego koszty. ■